

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), (jud. V. Hadîrcă)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

DECIZIE

04 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Victor Burduh
Svetlana Filincova

examinând recursurile declarate de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila și de către Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Balan împotriva lui Renato Usatîi, PP "Partidul Nostru", intervenienți accesorii www.dechide.md, www.ru1.md, [www.anticoruptie](http://www.anticoruptie.md), www.noi.md, www.realitatea.md, www.unimedia.md și www.protv.md, SRL "Open", Centrul de investigații Jurnalistice, SRL "MLD Media", SRL "HB Media", SRL "Miraza", ÎCS "ProDigital" SRL, Serviciul de Informații și Securitate al RM, Președinția RM și șeful Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, cu privire la recunoașterea informației necorespunzătoare realității, care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, obligarea dezmințirii publice a informației, adresării scuzelor publice, publicării dezmințirilor și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani, casată hotărârea din 10 ianuarie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în partea recunoașterii informației conținute în nota informativă publicată de Usatîi Renato și preluată de portalurile de știri drept necorespunzătoare realității și care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Oleg Balan, precum și în partea obligării lui Renato Usatîi să dezmințe public informația, menționată supra și în partea în care Renato Usatîi a fost obligat să aducă scuze publice lui Oleg Balan și în această parte emisă o nouă hotărâre prin care aceste cerințe au fost respinse ca neîntemeiate,

c o n s t a t ă :

La 31 decembrie 2015, Oleg Balan a depus cerere de chemare în judecată (concretizată pe parcurs) împotriva lui Renato Usatîi, PP "Partidul Nostru", intervenienți accesorii www.dechide.md, www.ru1.md, www.anticoruptie.md, www.noi.md, www.realitatea.md, www.unimedia.md și www.protv.md, SRL "Open", Centrul de investigații Jurnalistice, SRL "MLD Media", SRL "HB Media", SRL "Miraza", ÎCS "ProDigital" SRL, Serviciul de Informații și Securitate al RM, Președinția RM și șeful Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, cu privire la recunoașterea informației necorespunzătoare realității, care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, obligarea dezmințirii publice a informației, adresării scuzelor publice, publicării dezmințirilor și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, Oleg Balan, a indicat că, la 10 noiembrie 2015, Renato Usatîi a publicat pe pagina personală de socializare „Facebook” o notă informativă, potrivit căreia, Serviciul de Securitate și Informații al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova despre pretinsele acțiuni ilegale ale Ministrului Afacerilor Interne Oleg Balan și ale șefului Inspectoratului de Poliție Gheorghe Cavcaliuc.

Respectiva informație a fost preluată și răspândită, inclusiv și de către portalurile de știri www.dechide.md, www.ru1.md, www.anticoruptie.md, www.noi.md, www.realitatea.md, www.unimedia.md și www.protv.md.

În documentul publicat sunt invocate mai multe activități ale Ministrului Afacerilor Interne și ale șefului IGP ca pretinse ilegale, fără însă a avea o bază factologică, care lezează demnitatea și onoarea profesională a lui Oleg Balan și atentează în mod constant la sistemul poliției în general, discreditându-l în mod public și diminuând încrederea societății în această instituție de drept.

Pe site-ul oficial al Președinției Republicii Moldova și pe site-ul oficial al Serviciului de Securitate și Informații au fost publicate comunicate de presă, în care se stipulează că Președinția Republicii Moldova nu a primit niciodată o asemenea notă și nici informații similare celor conținute în textul difuzat de presă, iar Serviciul de Securitate și Informații nu a pregătit așa numitul „studiu operativ” la Ministerul Afacerilor Interne și nu a remis în adresa Președintelui țării o astfel de scrisoare. Prin urmare, în urma dezmințirilor oficiale ale instituțiilor menționate supra, s-a constatat cu certitudine că informațiile indicate în Nota informativă nu corespund realității și denigrează în mod direct demnitatea și onoare profesională a reclamantului ca jurist.

Renato Usatîi a publicat această Notă informativă cu informații false pe pagina sa de „Facebook”, care poate fi vizualizată de orice persoană, iar în declarațiile sale, Renato Usatîi a menționat că Nota informativă a fost expediată la sediul PP „Partidul Nostru”, însă Renato Usatîi nu a prezentat public nicio probă,

care să confirme faptul că, pretinsa Notă informativă a fost expediată prin poștă. Astfel, PP „Partidul Nostru”, care este persoană juridică și poartă răspundere separată pentru acțiunile sale a încălcat prevederile Legii cu privire la libertatea de exprimare, fapt, prin ce a lezat demnitatea și onoarea lui Oleg Balan.

Reclamantul nu neagă interesul general al societății, manifestat în exercitarea conducerii Ministerului Afacerilor Interne, însă faptele expuse în presupusa Notă informativă, nu pot fi calificate ca judecăți de valoare, or, sunt informații de natură să denigreze demnitatea profesională a lui Oleg Balan, ca persoană abilitată cu competența de a conduce această instituție de drept.

Prin informația denigratoare conținută în Nota informativă sunt puse la îndoială capacitățile profesionale ale reclamantului, care constituie un element al reputației profesionale, precum și calitățile morale în fața subalternilor și a societății civile în general.

Prin publicarea informației menționate, i-a fost cauzat un prejudiciu moral, pe care îl estimează la 300 000 de lei, reieșind din conținutul informației care afectează în mod grav demnitatea și onoarea reclamantului, conținând informații false de comitere a unor infracțiuni grave, în condițiile în care reclamantul activează și în funcție de lector, funcție care presupune o reputație ireproșabilă în fața studenților și de a fi un exemplu în formarea de noi cadre juridice. La fel, răspândirea informației a fost efectuată prin mijloace de informare care au o acoperire națională.

La 27 noiembrie 2015, în adresa pârâților, au fost expediate cereri prealabile, care însă au rămas fără examinare.

În contextul circumstanțelor de fapt și a celor de drept invocate, reclamantul Oleg Balan a solicitat recunoașterea informației conținute în Nota Informativă, potrivit căreia, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova despre pretinsele acțiuni ilegale ale reclamantului și ale șefului Inspectoratului de Poliție, Gheorghe Cavcaliuc, publicată de Renato Usatîi și preluată de către portalurile de știri, drept necorespunzătoare realității și care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Oleg Balan; obligarea lui Renato Usatîi să dezmință public informația respectivă, cu publicarea dezmințirii în termen de 15 zile, prin intermediul acelorași mijloace de informare publică, conform următorului text: „Eu, Renato Usatîi, președinte al PP „Partidul Nostru” declar că informația din conținutul Notei informative, potrivit căreia, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, despre pretinsele acțiuni ilegale ale ministrului afacerilor interne, Balan Oleg și ale șefului Inspectoratului de Poliție, Cavcaliuc Gheorghe, plasată pe pagina personală de socializare „Facebook”, răspândită prin intermediul mijloacelor de informare publică, este falsă și nu corespunde realității”.

La fel a solicitat să fie obligat pârâtul Renato Usatîi să-i adreseze scuze

publice lui Oleg Balan și să fie încasat din contul lui Renato Usatîi în beneficiul lui Oleg Balan suma de 300 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 5 600 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Prin încheierea protocolară din 12 mai 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău au fost atrași în calitate de intervenienți accesorii SRL "Open", deținătorul portalului www.deschide.md, Centrul de Investigații Jurnalistice, deținătorul portalului www.anticoruptie.md, SRL "MLD Media", deținătorul portalului www.noi.md, SRL "HB Media", deținătorul portalului www.realitatea.md, SRL "Miraza", deținătorul portalului www.unimedia.md, ÎCS "ProDigital" SRL deținătorul portalului www.protv.md.

Prin încheierea protocolară din 22 noiembrie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău au fost atrași în calitate de intervenienți accesorii Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și Președinția Republicii Moldova.

Prin hotărârea din 10 februarie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea a fost admisă parțial.

A fost obligat Renato Usatîi să dezmință public informația din conținutul Notei informative adresată Președintelui Republicii Moldova, Nicolae Timofti, de către Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, publicată pe pagina personală de socializare „Facebook” și preluată ulterior de mijloacele de informare publică, cu publicarea dezmințirii în termen de 15 zile, prin intermediul acelorași mijloace de informare publică, conform următorului text: „Eu, Renato Usatîi, președinte al PP „Partidul Nostru” declar că informația din conținutul Notei informative, potrivit căreia, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, despre preținsele acțiuni ilegale ale ministrului afacerilor interne, Balan Oleg și ale șefului Inspectoratului de Poliție, Cavcaliuc Gheorghe, plasată pe pagina personală de socializare „Facebook”, răspândită prin intermediul mijloacelor de informare publică, este falsă și nu corespunde realității”.

A fost obligat Renato Usatîi să adreseze scuze publice lui Oleg Balan.

A fost încasat din contul lui Renato Usatîi în beneficiul reclamantului Oleg Balan compensația pentru prejudiciul moral cauzat în mărime de 50 000 de lei.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 13 iunie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Renato Usatîi și s-a casat integral hotărârea din 10 februarie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Prin hotărârea din 10 ianuarie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea a fost admisă parțial.

A fost recunoscută informația conținută în Nota Informativă, potrivit căreia, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova despre preținsele acțiuni ilegale ale reclamantului și ale șefului

Inspectoratului de Poliție, Gheorghe Cavcaliuc, publicată de Renato Usatfi și preluată de către portalurile de știri, drept necorespunzătoare realității și care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Oleg Balan.

A fost obligat Renato Usatfi să dezmință public informația din conținutul Notei informative adresate Președintelui RM, Nicolae Timofti, de către Serviciul de Securitate și Informație al RM, publicată pe pagina personală de socializare "Facebook" și preluată ulterior de mijloacele de informare publică, cu publicarea dezmințirii în termen de 15 zile, prin intermediul acelorași mijloace de informare publică, conform următorului text: „Eu, Renato Usatfi, președinte al PP „Partidul nostru” declar că informația din conținutul Notei informative, potrivit căreia, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova informează Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, despre pretinsele acțiuni ilegale ale ministrului afacerilor interne, Balan Oleg și ale șefului Inspectoratului de Poliție, Cavcaliuc Gheorghe, plasată pe pagina personală de socializare „Facebook”, răspândită prin intermediul mijloacelor de informare publică, este falsă și nu corespunde realității”.

A fost obligat pârâtul Renato Usatfi să-i adreseze scuze publice lui Oleg Balan.

A fost încasat din contul lui Renato Usatfi în beneficiul lui Oleg Balan suma de 300 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 5 600 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani, casată hotărârea din 10 ianuarie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în partea recunoașterii informației conținute în nota informativă publicată de Usatfi Renato și preluată de portalurile de știri, drept necorespunzătoare realității și care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Oleg Balan, în partea obligării lui Renato Usatfi să dezmință public informația, menționată supra, precum și în partea în care Renato Usatfi a fost obligat să aducă scuze publice lui Oleg Balan și în această parte emisă o nouă hotărâre, prin care aceste cerințe au fost respinse ca neîntemeiate.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, după cum rezultă din materialele cauzei și după cum s-a constatat, în cadrul examinării cauzei, Notă informativă menționată nu corespunde realității, or, potrivit scrisorii nr.02/1-02-575 din 04 decembrie 2015, emisă de Aparatul Președintelui Republicii Moldova, se atestă că, în cadrul Aparatului Președintelui Republicii Moldova, nu a fost înregistrată o astfel de notă, fapt, care a fost infirmat prin comunicatul de presă plasat pe site-ul www.presedinte.md, la 11 noiembrie 2015. Acest fapt se confirmă și prin răspunsul oferit suplimentar de către Aparatul Președintelui Republicii Moldova, potrivit căruia, instituția prezidențială nu deține documentele la care se

face referire în speță, lipsa acestora se constată și din extrasul din Registrul electronic pentru anul 2015 al documentelor intrate în perioada (28 mai 2015-01 iunie 2015).

În scrisoarea nr. 15/1-1523 a Serviciului de Informații și Securitate din 21 decembrie 2015 se conține informația că, prin comunicatul de presă din 10 noiembrie 2015, nu a avut loc așa numitul ”studiu operativ” la Ministerul Afacerilor Interne și nu a fost remis în adresa Președintelui țării o astfel de scrisoare. Totodată, în răspunsul Serviciului de Informații și Securitate la cererea de reclamare a probelor, se menționează că, Serviciul prin comunicatele de presă care au fost publicate, cât și răspunsurile anexate la materialele cauzei, a confirmat inexistența acestei pretinse Note informative și imposibilitatea de a prezenta registrele de corespondență.

Instanța de apel a considerat că, prin prisma probelor elucidate, prima instanță întemeiat a constatat că și-a găsit confirmare aspectul neveridic și ofensator al informației răspândite de Renato Usatîi pe pagina personală de socializare de pe site-ul ”Facebook”, cu privire la pretinsa Notă informativă din speță, informație, care ulterior a fost preluată și răspândită de mai multe portaluri de știri, întrucât informațiile răspândite nu au un suport probatoriu.

Instanța de apel a considerat că, informația plasată de Renato Usatîi pe pagina personală de socializare de pe site-ul ”Facebook”, are un caracter public, accesul la care nu este restricționat pentru niciunul din doritorii de accesare, sau vizionare a acestei emisiuni, fapt, ce denotă răspândirea ireversibilă a caracterului informației care poartă un aspect defăimător, jignindu-i demnitatea și reputația profesională a reclamantului.

Totuși, instanța de apel a apreciat drept incorectă poziția instanței de fond în partea în care a recunoscut informația conținută în Nota informativă drept necorespunzătoare realității și care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Oleg Balan și l-a obligat pe Renato Usatîi să dezmință public informația din conținutul Notei informative, despre pretinsele acțiuni ilegale și ale șefului Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, or, obiectul acțiunii nu se referă la încălcarea drepturilor lui Gheorghe Cavcaliuc, unicele cerințe, probe și argumente fiind invocate doar în legătură doar cu încălcarea drepturilor reclamantului Oleg Balan.

De asemenea, cu toate că în textul Notei informative se menționa numele lui Gheorghe Cavcaliuc, iar printre cerințele acțiunii depuse de Oleg Balan, era recunoașterea Notei informative drept necorespunzătoare realității care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, propunând și un text de dezmințire, în care, de asemenea, se conținea și numele șefului Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, acesta nu poate servi temei pentru instanța judecătorească de a se expune asupra încălcării drepturilor acestuia, or, acest drept aparține doar acestei persoane, la caz, lui Gheorghe Cavcaliuc, care putea cere constatarea lezării

dreptului său și repararea prejudiciului moral.

La 26 iunie 2019, Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, a declarat recurs împotriva deciziei din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la emiterea deciziei a interpretat în mod eronat legea.

La 18 iulie 2019, Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani, a declarat recurs împotriva deciziei din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la emiterea deciziei a interpretat eronat legea, precum și a săvârșit alte încălcări care au dus la soluționarea greșită a cauzei.

La 20 august 2019, Aparatul Președintelui Republicii Moldova a depus o referință la recursurile declarate de către Renato Usatîi și de către Oleg Balan, susținându-și poziția expusă anterior.

La 06 septembrie 2019, Serviciul de Informații și Securitate a depus o referință la recursurile declarate de către Renato Usatîi și de către Oleg Balan, considerând recursul declarat de către Oleg Balan ca fiind întemeiat, iar recursul declarat de către Renato Usatîi inadmisibil.

Prin încheierea din 13 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, și de către Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani, au fost considerate admisibile.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 23 aprilie 2019, expediată părților la 23 mai 2019, fără a fi anexate probe ce ar confirma cu certitudine data recepționării de către recurenți, astfel recursurile declarate, la 26 iunie și la 18 iulie 2019, au fost depuse cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75).

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al

Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani, neîntemeiat și care urmează a fi respins, iar recursul declarat de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată și hotărârea primei instanței cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Colegiul lărgit reiterează că, la originea cauzei se află o Notă informativă întocmită de Serviciul de Securitate și Informații al Republicii Moldova și adresată Președintelui Republicii Moldova, publicată pe o rețea de socializare de către Renato Usatîi și preluată ulterior de către mai multe portaluri de știri, care în viziunea lui Oleg Balan nu are o bază factologică, lezează demnitatea și onoarea profesională a lui și atentează în mod constant la sistemul poliției în general, discreditându-l în mod public și diminuând încrederea societății în această instituție de drept.

Libertatea opiniei și a exprimării este consfințită în art. 32 al Constituției, potrivit căruia, oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

Articolul 10 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prevede că, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a observat că posibilitatea persoanelor fizice de a se exprima pe internet constituie un instrument fără precedent în exercitarea libertății de exprimare. Acesta este un fapt necontestat, recunoscut de Curte în mai multe rânduri (cauza Ahmet Yıldırım vs Turcia, nr. 3111/10, pct. 48, CEDO 2012; cauza Times Newspapers Ltd (nr. 1 și 2) vs Regatul Unit, nr. 3002/03 și 23676/03, pct. 27, CEDO 2009). Cu toate acestea, beneficiile acestui mijloc de comunicare sunt însoțite de o serie de riscuri. Afirmările vădit ilicite, mai ales afirmațiile calomnioase, care instigă la ură sau la violență, se pot difuza ca niciodată până acum în întreaga lume în câteva secunde și, uneori, rămân online pentru o lungă perioadă de timp.

Reiterând opinia instanțelor naționale în cauza Delfi AS vs Estonia (hotărârea din 16 iunie 2015, Marea Cameră), Curtea nu a văzut niciun motiv pentru a pune în discuție distincția că, publicarea de știri și comentarii pe un portal internet reprezintă, de asemenea, o activitate jurnalistică. La fel, articolul 10 garantează nu doar libertatea presei de a informa publicul, ci și dreptul publicului de a fi informat (cauza Sunday Times vs Regatul Unit (nr.1), hotărârea din 26 aprilie 1979, §66), fără însă a trece peste limitele admisibile privind reputația persoanelor vizate (cauza Lingens vs Austria, hotărâre din 08 iulie 1986, §42).

Instanța de recurs accentuează că interesul publicului este deosebit de mare în cazul jurnalismului de investigație, care ar avea ca scop dezvăluirea faptelor de corupție, modul în care combate poliția criminalitatea, situații în care presa își exercită rolul de "câine de pază" al societății (cauza Özgür Radyo-Ses Radyo Televizyon Yayın Yapım Ve Tanıtım A.Ş. vs Turcia, hotărârea din 30 martie 2006, § 37).

Potrivit art. 16 alin. (1), (2) și (4) Cod civil (în redacția în vigoare la data adresării în instanță), orice persoană are dreptul la respectul onoarei, demnității și reputației sale profesionale. Orice persoană este în drept să ceară dezmințirea informației ce îi lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională dacă cel care a răspândit-o nu dovedește că ea corespunde realității. Dacă informația care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională este răspândită printr-un mijloc de informare în masă, instanța de judecată îl obligă să publice o dezmințire la aceeași rubrică, pagină, în același program sau ciclu de emisiuni în cel mult 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii judecătorești. Iar conform prevederilor art. 2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, prin defăimare se înțelege răspândirea informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei.

Totodată, conform art. 25 alin. (5) al Legii enunțate supra, orice dubiu rezonabil cu privire la buna-credință a persoanei care a efectuat o investigație jurnalistică se interpretează în favoarea bunei-credințe, iar art. 29 alin. (2) prevede că compensația pentru prejudiciul moral cauzat persoanei publice se acordă doar în cazul în care persoana publică a fost defăimată cu rea-credință.

Colegiul lărgit atestă că, la caz, deși ambele instanțe inferioare au realizat o analiză a libertății de exprimare, din perspectiva jurisprudenței Curții Europene în această materie, cât și a prevederilor legale naționale, acestea în hotărârile sale s-au limitat exclusiv la soluționarea problemei autenticității Notei informative, fără a analiza, luând în considerare modelul controlului Curții Europene, existența scopului legitim de a restrânge libertatea de exprimare și necesitatea acestei măsuri într-o societate democratică. Mai mult, instanțele urmau să supună unei analize detaliate sancțiunile și măsurile capabile să descurajeze participarea presei/jurnaliștilor în dezbaterile de interes public.

Sub aspectul existenței scopului legitim de a restrânge libertatea de exprimare a lui Renato Usatîi, Colegiul lărgit reține următoarele.

Este cert faptul că, la momentul publicării de către Renato Usatîi a informației discutate, Oleg Balan deținea funcția de Ministru al Afacerilor Interne, funcție de demnitate publică și respectiv fiind o persoană publică, iar informația vizată în nota informativă este indubitabil de interes public, or, viza exercitarea atribuțiilor profesionale.

Deși, funcționarii publici beneficiază de un nivel mai mare de protecție decât politicienii împotriva declarațiilor ofensatoare/abuzive în exercitarea fără perturbații nejustificate a atribuțiilor lor, ingerința trebuie analizată raportat la gradul de diminuare a încrederii publice ca urmare a publicării informațiilor respective.

În speță, Renato Usatîi, potrivit legii și practicii Curții Europene, urma să verifice informația în posesia căreia a intrat până a o răspândi, însă ținând cont de conținutul acesteia și presupusul organ emitent/destinatar al Notei informative, precum și de parafa ”Secret”, instanța de recurs reține argumentele recurentului Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, despre limitarea posibilității verificării acesteia, în sprijinul acționării ultimului cu bună-credință.

Orice solicitare din partea lui Renato Usatîi cu privire la accesarea informațiilor de rigoare de la Serviciul de Informație și Securitate și/sau Președinție, ar fi fost nepotrivită, deoarece știrile sunt ”un bun perisabil”, iar perioada primirii răspunsului ar fi fost excesiv de îndelungată (spre exemplu, *mutatis mutandis*, cauza Flux vs Republica Moldova (nr. 7), hotărârea din 24 noiembrie 2009).

În circumstanțele în care informațiile despre înregistrarea acestei Note informative au fost prezentate abia peste 4 ani de la intentarea procesului, în cazul Serviciului nefiind prezentat vreun extras din registrele de rigoare, Colegiul lărgit consideră că există suficiente dubii cu privire la caracterul fals al Notei, iar reținându-se prezumția prevăzută de Legea cu privire la libertatea de exprimare, publicarea informației a fost făcută cu bună-credință.

Astfel, reținând că potrivit regulilor procedurale de prezentare a probelor nu a fost demonstrat dubiul în privința bunei-credințe a celui care a publicat informația

de interes public, se prezumă că Renato Usatîi a publicat o informație veridică (până la proba contrară) ce ține de interes public, acțiunile acestuia nefiind lipsite de o bază rezonabilă, iar ingerința în dreptul la libera exprimare, în fine, nu a fost legitimă.

Relevant la speță este că, în cauza Flux și Samson vs Republica Moldova, Curtea Europeană a considerat că a existat un interes public și în cazul sancționării pentru defăimarea unui fost ministru, în legătură cu incapacitatea sistemului de justiție de a răspunde la abuzurile comise de acesta (cauza Flux și Samson vs Republica Moldova, hotărâre din 23 octombrie 2007).

În același context, urmează a fi reținut și faptul că Renato Usatîi a răspândit informația unui terț, în speță, a Serviciului de Informații și Securitate, iar restricționarea acestui drept ar afecta grav contribuția presei/jurnaliștilor la discutarea chestiunilor de interes public. Trebuie să existe motive deosebit de întemeiate pentru a se limita dreptul jurnaliștilor la exprimare atunci când aceștia răspândesc declarații/informațiile unor terți.

Din punctul de vedere al necesității acestei ingerințe în dreptul la exprimare într-o societate democratică, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, intervine cu următoarele constatări.

Din iunie 2015, Renato Usatîi – liderul unui partid politic de opoziție, a devenit primarul mun. Bălți, astfel, fiind și el la rândul său o persoană publică. Ingerințele în libertatea de exprimare a unui om politic, membru al unui partid de opoziție, impun un control din cele mai stricte (cauza Castells vs Spania, hotărâre din 23 aprilie 1992, § 46, cauza Incal vs Turcia, hotărâre din 09 iunie 1998, § 54, cauza Tammer vs Estonia, hotărâre din 06 februarie 2001, §62). Or, sarcina funcționarului public este de a suporta și nu de împiedica un guvern ales în mod democratic (cauza Guja vs Republica Moldova, hotărâre din 12 februarie 2008, Marea Cameră).

Obligația de discreție pe care o prevede statutul funcționarului public este una extensivă, dat fiind accesul la unele informații pe care guvernul le ține secrete, din motive *legitime*. În unele situații, funcționarul beneficiază de protecția articolului 10, deoarece, dat fiind accesul limitat la unele informații, doar el cunoaște unele informații pe care le poate comunica publicului larg. Când se află informații de interes public, cum ar fi cazurile de corupție, funcționarul trebuie să le comunice angajatorului sau celui cărui îi este subordonat. Atunci când o pretinsă ilegalitate nu poate fi remediată, angajatul poate comunica informațiile publicului.

Aplicând testul de proporționalitate între ingerință și libertatea de exprimare, referitor la interesul publicului, se subliniază că, informarea organelor Procuraturii (putere judecătorească) sau eventual a Parlamentului (putere legislativă) nu ar fi condus la remedierea problemei ținând cont că corespondența în cauză a avut loc între Serviciul de Informație și Securitate și Președinție, exponenți de rang înalt ai

statului. Așadar, în cazul de față, publicul avea dreptul să fie informat despre pretenziile ilegalității, fapt care a justificat înrăutățirea imaginii poliției.

Astfel, orice restricție a libertății de exprimare (inclusiv interdicția lezării onoarei, demnității și a reputației profesionale) pentru a fi considerată legală, conform standardelor impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să corespundă următoarelor condiții:

1) restricția trebuie să fie prevăzută expres și clar într-o lege;

2) restricția trebuie să urmărească unul sau mai multe scopuri prevăzute în paragraful 2 al art.10 CEDO;

3) restricția trebuie să fie “necesară într-o societate democratică”, această exigență respectându-se atunci când există proporționalitate între măsurile aplicate și scopul urmărit, sau altfel spus, interesul public protejat (implică punerea în balanță pentru testare, pe de o parte, a interesului public protejat și, pe de altă parte, a dreptului la libera exprimare într-o societate democratică). Potrivit, jurisprudenței Curții Europene, doar în cazul în care Curtea Europeană stabilește că toate cele trei exigențe sunt satisfăcute, amestecul statului va fi considerat legitim.

Concluzionând cele expuse, Colegiul lărgit atestă faptul că, Renato Usatîi îmbinând dubla calitate: de ”jurnalist”, în sensul informării publicului prin rețele de socializare, portaluri de știri și de ”persoană publică”, în sensul obținerii și divulgării informației de interes public, beneficiază de protecția dreptului la libertatea de exprimare atât prin prisma instrumentelor naționale, cât și în baza Convenției Europene.

Sarcina nemijlocită de aplicare a prevederilor legale naționale aplicabile litigiului, cât și a jurisprudenței CEDO, denotă faptul că, ingerința admisă de către instanța de apel nu a fost legitimă în sensul legii și nu a fost necesară într-o societate democratică, iar acțiunea cu privire la recunoașterea informației necorespunzătoare realității, care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, obligarea dezmințirii publice a informației, adresării scuzelor publice, publicării dezmințirilor și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, este vădit neîntemeiată pe motivele expuse supra.

În context, ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cauză și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în fiecare recurs, cu privire la fondul cauzei civile.

De fapt, acestea sunt argumente accesorii care depind în funcție de cele principale. Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz (a se vedea, *printre alte autorități*, cauza Kamil Uzun vs Turcia, hotărârea din 10 mai 2007, § 64; cauza Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), hotărârea din 17 iulie 2014, § 156).

Distinct de cele arătate, instanța de recurs reține că, în sensul articolului 10 din Convenția Europeană, art. 32 din Constituția RM și art. 9 din Legea cu privire

la libertatea de exprimare, persoanele particulare se bucură de un drept larg de a critica liderii politici, oficialitățile, guvernele și instituțiile statale și ele pot fi pedepsite în ordin civil sau penal în cazul în care criticile lor sunt false din punct de vedere factologic sau sunt excesiv de ofensatoare.

Limitele criticii acceptabile în adresa personalităților publice sau a organismelor guvernamentale sunt mai largi decât ale celei în adresa persoanelor particulare, și, în general, sunt mai largi atunci când nu sunt criticate persoanele nominalizate.

Persoanele publice, politicienii în mod inevitabil și conștient trebuie să accepte verificarea strictă a fiecărui cuvânt și faptă atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public, și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță.

Cerințele lor de a fi protejați prin prisma articolului 10 al Convenției și art.7, 10 și 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice (cauza *Lingens vs Austria*, hotărârea din 08 iulie 1986). Limitarea în libertatea de exprimare a unui jurnalist în contextul dezbaterii unei probleme de interes public în privința unui politician, îndeosebi de rang înalt, constituie o încălcare a articolului 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (cauza *Flux (nr.4) vs Republica Moldova*, hotărârea din 12 februarie 2008).

Conform art. 9 alin. (4) din Legea cu privire la libertatea de exprimare, persoanele care exercită funcții publice pot fi supuse criticii, iar acțiunile lor – verificării din partea mass-mediei, în ceea ce privește modul în care și-au exercitat sau își exercită atribuțiile, în măsura în care acest lucru este necesar pentru a asigura transparența și exercitarea responsabilă a atribuțiilor lor.

Prin urmare, instanța de recurs concluzionează că, recursul declarat de Oleg Balan reprezentat de avocatul Ana Nani împotriva deciziei din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău neîntemeiat și care urmează a fi respins, iar recursul declarat de Renato Usatîi reprezentat de avocatul Igor Pohila împotriva aceleiași decizii întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată și hotărârea primei instanței cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Oleg Balan, reprezentat de avocatul Ana Nani.

Se admite recursul declarat de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila.

Se casează decizia din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 ianuarie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, emise în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Balan împotriva lui Renato Usatîi, PP "Partidul Nostru", intervenienți accesorii www.dechide.md, www.ru1.md, www.anticoruptie.md, www.noi.md, www.realitatea.md, www.unimedia.md și www.protv.md, SRL "Open", Centrul de investigații Jurnalistice, SRL "MLD Media", SRL "HB Media", SRL "Miraza", ÎCS "ProDigital" SRL, Serviciul de Informații și Securitate al RM, Președinția RM și șeful Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, cu privire la recunoașterea informației necorespunzătoare realității, care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, obligarea dezmințirii publice a informației, adresării scuzelor publice, publicării dezmințirilor și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, și se pronunță o nouă hotărâre prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Balan împotriva lui Renato Usatîi, PP "Partidul Nostru", intervenienți accesorii www.dechide.md, www.ru1.md, www.anticoruptie.md, www.noi.md, www.realitatea.md, www.unimedia.md și www.protv.md, SRL "Open", Centrul de investigații Jurnalistice, SRL "MLD Media", SRL "HB Media", SRL "Miraza", ÎCS "ProDigital" SRL, Serviciul de Informații și Securitate al RM, Președinția RM și șeful Inspectoratului de Poliție - Gheorghe Cavcaliuc, cu privire la recunoașterea informației necorespunzătoare realității, care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, obligarea dezmințirii publice a informației, adresării scuzelor publice, publicării dezmințirilor și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, ca neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Victor Burduh

Svetlana Filincova